

Stále živé proměny monochromní malby.

Jiří VALOCH

Robert URBÁSEK: „Monos – Chroma“

Galéria 19, Lazaretská 19, Bratislava

9. července – 8. srpna 2010

Nová, prostorově čistá, adekvátní galerie, jež si klade od počátku za cíl kvalitní dramaturgii při různosti uměleckých názorů, jež je v podstatě „dílem“ Mariána Mudrocha, jednoho z již „klasického“ Sdružení A – R, po výstavách Mariána Meška či kresbách Milana Paštěky ze 60. let, představila další jedinečnou osobnost vlastně celé československé scény, Roberta Urbáska, jenž jako jeden z mála u nás zůstává věrný problematice monochromní malby.

Ta má na internacionální scéně samozřejmě stále autentický vývoj, v našem, poněkud specifickém, přes všechny dobové proměny stále literární obsahy vesměs preferujícím prostředí, zatímco třeba již ve Vídni či v Berlíně můžeme stále vidět nové fasety monochromní problematiky, u nás, ať je to Vanesa Hardi, Kateřina Štenclová, Václav Krůček, či Urbásek, zůstávají tito umělci solitéry – to ovšem nemění nic na jejich významu a kvalitě.

Stále perfektně uvažující Rudolf Fila ve svém textu stvrdil umělcův význam – musíme souhlasit s tím, že právě v době, kdy si mnozí pletou umění se zábavou, je skutečné ponoření se do určitého výtvarného problému, samozřejmě v originální, autentické podobě, i hodnotou etickou...

Umělec ukazuje, že jeho způsob tematizace samotné barvy je jedinečný a v průběhu let proměnlivý, takže stále přináší nové estetické a konceptuální hodnoty...

Urbásek často využívá někdy nesmírně subtilního prolínání dvou barev, někdy určitou strukturu artikuluje skutečně barvou jedinou: charakteristické je i to, že jeho díla nemají názvy, pouze číslo a dataci – neboť sdělením je samotná jedinečnost různých způsobů artikulace barvy!

Tak vidíme skutečně subtilní prolnutí dvou tmavých tónů v hladké rovině plátna, třeba u krásné série z roku 2002, tematizující samotné široké tahy štětce, umělec ovšem také využívá rafinovaně vytvářených reliéfních struktur, počínaje rokem 1996.

Jednotlivé cykly, na výstavě připomenuté excelentními příklady, ukazují, jak se různé možnosti reliéfního zpracování stávají jedinečnou novou výtvarnou kvalitou, většinou respektující základní horizontální syntax, ovšem najdeme i krásné působivé řazení diagonální linií z roku 1998.

V jednom případě dokonce zdvíhá reliéf vypjatých provazů, na nichž se pak odehrává další malířský proces, do prostoru úplně, takže můžeme vnímat takto vzniklou distanc mezi stěnou a dílem.

A tím se nám otvírá i další jedinečná umělcova problematika: snaží se malbu přenést do prostoru.

Již asi před patnácti lety zaujal pozornost malbami na prostorových útvarech – krychlích.

Tak změnil diskurs o monochromii jako problematice tradičního obrazu a malířskou interpretací „minimalistické“ kostky objevil nový, skutečně jedinečný pohled na sféru monochromie.

A nynější výstavu uzavírá jedním dílem z cyklu, který již měl k mé radosti premiéru v Galerii města Plzně na přehlídce Slovenské geometrie I. Tu jsme připravili s Václavem Malinou před necelým rokem.

Tak rozvíjí zase nové možnosti vztahu obrazu a prostoru: nechává z plochy obrazu vystoupit zhmotnělé linie v podobě dlouhých dřevěných tyček, jež pak činí plochu kolem obrazu jeho součástí, jeho novou artikulací reliéfem, překračujícím do prostoru kolem obrazu.

Tak artikuluje nový vztah mezi plochou malby a jejím prostředím, většinou ve zlatém řezu: tak se obraz stává de facto reliéfem, schopným klidně integrovat třeba celou stěnu, jak jsme viděli právě v Plzni.

Jako subtilní referenci ke klasikům geometrického umění i přiznání vědomí „postmoderní lekce“ užívá přitom jimi preferované základní barvy, žlutou, červenou či modrou a tak přirozeně obohacuje škálu působení o odkaz ke klasické mondrianovské geometrii - a komentuje ji jiným aktuálním fenoménem, svou specifickou monochromií.

Přitom konceptuálně zkoumá i různé možnosti sepětí obrazu a dřevěných útvarů: někdy jsou fixovány na jeho povrchu, jindy jím pronikají nebo konfrontuje oba způsoby v jediném díle...

Tak vzniká dnešní, aktuální diskurs mezi dvěma podobami abstraktní malby, samozřejmě s vědomím, že samo rozhodnutí „dělat monochromní obrazy“ je vlastně vždy také určitým autorským konceptem!

Čistý, členitý prostor galerie tak ukázal autenticitu dosavadního díla Roberta Urbáska a stvrdil jeho význam nejen v našem, ale i v širším kontextu.

Tedy: krásná a závažná výstava!